مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

د بنیاد الهام سلسله عاد بیښمان سویډن

Ketabton.com

لیکنه اوټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوېولونه : **امين الدين « سعيدي – سعيد افغاني »**

تایپ او دیزاین: عزیز« سعیدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتیژیکو څیړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوریت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوریت سفارت، فرهنګي څانګه

نیټه: (د وري ۳۰) د 1396 لېږدیز لمریز کال
د *1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپټمبر21)*

نشراتي لړۍ: یو سل او دیارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعیدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـیکـنـه او ټولـونه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعيدافغاني »
دافغان اســتراتيژيکو څيړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدير– جرمني

ســريــزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتيژيکو څيړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې يو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شيخ ملا نجم الدين «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند ليک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدين اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مينه والو ته يې وړاندې کوم .

د النجم جريده، هغه قلمي جريده ده چې پنځوس کاله (نيمه پيړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بيا مدير وه ، تأسيس او خپره شوه او په دريمه ګڼه کې داسې وليکل:

« مونږ غواړو چه د نجم الدين آخندزاده صاحب په حقله څه وليکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هيله کوو چه په دغه ليار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بيا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.

دا جريدې چې يواځنې اصل يې زمونږ په اختيار کې دی، او د را ټولولو، تهيه ، ترتيب او نشر کارونه يې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت داری دادی دا دنده بشپړه او تکميله کړه، او په ډېرې مينې يې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.

د يادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو ليکوال او ملي شخصيت محترم پروفيسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څيړندوی حبيب الله «رفيع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د یادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » چې د اسلام مبارک دین او د سولې، ښه تفاهم او دخیر او سلم لپاره یې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دایمي سعادت هیله کوم.

امین یا رب العالمین
امین الدین « سعیدي ـ سعید افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر میاشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – بروول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »
د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.
ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.
ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَلَ و دَلّ .
ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مینه مننه!
د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.
د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.
ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروانښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دربېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.
کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټېنګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.
د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.
خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې .
همداسې وشوو.
د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »
په دریمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))
د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدین آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو د استعمار په مقابل کې جنګیدلی دی، بیان کړم.))

دغسې بیا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. یعنی د څیړنې کار د هغې پر لیکوالو ویشل شوی دی. چه د تکرار مخنیوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ویش او میتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را یاده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامین او د ننګرهار د یو شمیر نورو پوهانو لیکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د یو څیړنیز کنفرانس په ترځ کښې واورول شوې او یوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدیر وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلـیدو، کامیابـیدو، تنظیم او د مضامینو او اشعارو په ایډیټ او تنقیح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لیارې ، په دې هیله د تاریخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هیله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله یم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کیدای شي چه په ځینو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدین آخونزاده مولوي ډاکټر سعید افغاني د النجم په جریده کښې) رساله لیکلې او ترتیب کړې او تقریباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعیدی!

ماته ستا دربیم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څیړنه ده. هغې سره زما نظریه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د لیکلو او چاپولو مبارکي هم وایم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زیاتو علمي څـېړنو او خپرونو بریالیتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خیر خانه مېنه _ دربیمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شماره‌ء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسه‌ء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بتست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسه‌ء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شماره‌ء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریده‌ء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسه‌ء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامه‌ء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه
د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.
افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.
په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .
ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړۍ نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنۍ مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهٴ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.
تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفـان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروابناد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروابناد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » څیړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« څاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کابل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.
همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروابناد ډاکټر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به یې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:
(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې مور هغه وخت ډیرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډیره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروابناد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چي دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدین آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دینی او ملی شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دخیړنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کیښوود:

کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.

ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.

مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسې ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندې غواړم چې د ملا نجم الدین اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او دانګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلې، بیان کړم .

۱ـ د ده اجمالي پیژندانه:

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » «۱» د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.

دی د بندي خانې نه په یو خاص تر تیب مخ په مشرقی وتیښتیده او هلته د مشرقي په سرحدادتو کښې د مهمندو په سیمه په ژروبی او چمرکند کښې اوسیده او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګیده.

دي بیا دامیر حبیب الله خان د پا چائی په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولایت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قریه کښې اوسیده.

ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډیر د اسلام ددین اساسونه محکم کړل او هر خواته یې ریښې او پلی خورې شوې او دی د داسې لوی شخصیت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده. دغه منلی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ یا ۱۳۲۱ هجري قمری » کال ؤ چه د اجل داعې ته ئی لبیک وویلې.

په دی حساب دده د وفات تأریخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » لیږدیز لمریز کال دی .

د ده مزار او مقبره دهډې په قریه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپيژنو :

۱ ـ د ده عمر او حيات او قواره
۲ـ د ده هويت قوم او نسب
۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصيل او علم
۵ ـ د ده تصوف
۶ ـ د ده جهاد
۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين
۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زمونږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه څه نا څه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګوندې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زمونږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه يوازی د ده د فوت تأريخ ښې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جړ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شین خال هـم درلوده او د ده دشین ښکلی خال شهرت زیات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثیره هیبت ناکه وه ، دورایه به په خلکو د ده رعب ولیده مګر؛ په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی . معلو میږی چه د ده په ضمیر کښې یو داسی اور او تپش او حرکت مودجود ؤ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی .
ده هر چیرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قایم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانیت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۳ـ د ده هـویت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئې :

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نیکونه او پلرونه تیر شوي «۳» .
دی بیا دتحصیل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړای دی.
د تحصیل دپاره آفریدوته هم تللی. پیښور او صوات کښې هم اوسیدلی دی.
ده د تحصیل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختیار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وویلې د ځینې سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سیدلی او بیا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جړوبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تیره کړې او هلته په فقیر آباد او نورو روداتو او شینوار کښې ګر ځیدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګیاڼو کښې هم د وعظ او تبلیغ او یا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمې په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چه هلته به د کـوه دامـان په ځینو ځایو کښې ګرځیدلی وي، مګر ؛ د ده د حیات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې میله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میرا ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، رښتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په برو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایویونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و « ۴» . مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵_ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـڅې صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله ګرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پید ا کول ئی ثواب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم، په دې خبره ښه پوهیده چه ځنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډیر تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستینو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ . چا داخیال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خیال ؤ .

څوک په دی عقیده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپین څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پیدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسیله نور خلک تهدید ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کـوم!! او داسې داسې خیال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقیقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

باید ووایم چې: نجم الدین آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هـم وه. د هغوی د خـدمتونو اندازه مونږ سر شته. امید دی چه د هغـوی د کارنامو تذکری باندې آینده تماس و نیسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدین اخندزاده صاحب دنوم په هکله لیکي:

« ما د سر محقق مولوۍ محمد اکبر معتمد شینواری څخه څو څو ځلی اوریدلی دي چه هغه به ماته ویل: چې ما د شینوار و صوفي صاحب نه اوریدلی دي چې: دهډی آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدیر) دی، مګر د علم ، رو حانیت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدین) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دین ستوری) کیږی. سعید افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وایي. آ. سعیدی

دشینوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډیرو غزاګانو کښې یې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدین) لیکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعید سعیدی مجددي علیه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاښیو په اګام کښې حق ته رسیدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوۀ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خـــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهء نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
ګر ازاین دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدګان می بینم
شب چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنۀ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم ګردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنۀ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښر په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اِذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېردیز - لمریز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنیی ؤ او بیا د هغه ځای ځنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بُتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینګی په منطقه کښی وفات شوی) چې یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر ګران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحب ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاگانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنگزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم گل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو گنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوگنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملگري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنگر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتگار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه يو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدين آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصيت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دين په يو عالي فرهنگي مرکز باندي مبدله شوه . چی يو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنگي جريده چې دخدای بخښلي (سيعد افغاني) لخوا نيم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پيل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره دتحفة العاشقين او مکتوبات ارتباط

ليکنه : محمد نبي تدبير

۱- ملا نجم الدين آخونزاده يا د هډې ملا صاحب يو داسې ګڼ اړخيزه شخصيت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده ديو عالم په توگه بشپړې ديني زده کړې وې ، ديو سالک او عارف په توگه يې دنفس دتزکيې او تصفيې له پاره ځيليې ايستلې او لوړې ګاللې وې، ديوه مجاهد په توگه يې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو يو داسې روڼ لښکر ايجاد کړای، چې انگريزي ښکيلاک ته يې د ډيورنډ د کرښی دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا يې دعلم او سلوک د تعميم له پاره په خپله هم تأليفات کول او خپل مريدان او شاګردان يې هم هڅول چې تأليفات وکړی، آثار وليکی او ګټور آثار خطاطي کړئ، تکثير يې کړئ او يو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې ليکنه کې په دوو هغو آثارو تکيه کوو چې يو د ده مريد په پښتو نظم ليکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له يوې نسخې نه را نقل کړي او تکثير کړي يې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمينار په وياړ يې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقين نوميږي چې دده يوه مخلص مريد ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سيد احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سيدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقيقي مينې د رمزونو او رازونو په باب ليکل شوی. لمړی ټوک يې سل مخونه او دوهم ټوک يې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په يوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبيتونو شمير يې درې زره شپږ سوه بيتونو ته رسيږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پير او دخپل کتاب د محتويات په باب ليکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب يې
په رښتيا که ته محب دخپل محبوب يې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډيره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په رېښتيا طلب ديار که
په ملوينو [1] کې به تل صفت ديار که
ذکر او فکر يې هميش وي له محبوبه
يو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه يون که په فکرت
ولی بويه چې کامل پيروي فرزنده
راه بلدوي کامل پير په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هيڅکله
او که نه چې دغه پير نه وي ماذونه
داپير نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او يا مولاوي
که سيد، آخونزاده کارېې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فريب سره يې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابيان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم يې مسمې په نجم الدين دی
کامل پير دی د هر چا په دا يقين دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذميمه افعال، حميده افعال، اللّٰه ته قُربَت، دمريد شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقيقت، دقلب رڼا او تياره، دپير د تلقين لومړی مقام، کامل پير، غوٍ او قطب، د توحيد علم ، ناقص پير او ناقص مريد، صادق مريد، صدق او اخلاص، دکامل پير ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پير دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې يې دادي :

رارسيره دهډې پيره کامله
نن مې فکر نه چليري يم بيدله
نن مې فکر نه جليري يم په غم کې
تل بهريږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړيږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وايي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شيطان شم په امان
همدراز وايي :

---

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک اللّٰه داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیړنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت ديوه لوى عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعيد خان ملا خان زوى دى د ديني او عر فاني دري او عربي ليکونو ټولګه ده چې نجم الدين آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعميم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بيلا بيلو کسانو ته ليږل شوي او بيلا بيل علمي ، ديني ، عرفاني او سياسي مطالب لري، لومړی ليک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دى چې د ملا نجم الدين پير دى او دليکونو ليکونکی هم زيات عقيدت او ارادت ورته لري چې د حجت قويه په نامه خپل يو اثر ورته ليري.

يو بل ليک يې دبيت الله شريف د نبوي جومات خطيب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت يې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. يو بل ليک يې د امير دوست محمد خان په نامه دی چې توصيه يې ورته کړې چې رعيت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. يو بل ليک هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته يې دروغتيا دوعا پکې کړې ده. يو بل ليک د سرادر زکريا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه يې پکې کړې ده، يوبل ليک دسيد عظيم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې يو بل ليک د مؤلف د زوى ملا سعد الدين په نامه دی چې د تقوی او ديندارى لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم ليک د ملا مير حسين بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب څلور ديرشم ليک د وزير اعظم په نامه دی چې نوم يې نشته خو کيدای شي چې دا به د امير شير علي خان د صدراعظم سيد نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه يې ستايلي ، خپل ملاتړ يې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه ديرشم ليک بيا هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي يې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دين دساتنی بلنه يې ور کړې ده .

اووه ديرشم ليک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دينی جهد يې ستايلی دی. د کتاب اته ديرشم ليک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فيانو د اقوالو د اختلاف په اړه يې ورته کښلی دی. نه ديرشم ليک يې بيا هم دخپل زوى ملا سعد الدين په نامه دی چې دوعايې ورته کړې او انساني کمالاتو ته يې را بللی دی.

څلويښتم ليک يې دسوات صاحب په مړينه يوه تعزيت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصيت ستاينه يې پکې کړې ده.

دوه څلويښتم ليک د شيخ ميا تبرک الله دليک په ځواب کې دی چې له دوی نه يې د دوی د « رد وهابيه » په نامه کتاب چې د امير شير علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورليږلی دی.

دري څلوېښتم ليک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بيوزلانو مرستي او لاسنيوی ته يې رابولي. پنځه څلويښتم مکتوب د ميا عمر جان د ليک په ځواب کې دی. په شپږ څلويښتم مکتوب کی يې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوڅلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني
یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروابناد نجم الدین آخونزاده څیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

گــرانــو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار [۱] سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تــلی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خــتــم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنگه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننگرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنگر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنگر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنگر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد گرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انگلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاگانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جږوبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انگلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انگلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ځرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای ځخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتگ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انگلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جگړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار ځخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان ځخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ځرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو ځخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ځرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په گټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وځیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تگ او راتگ بند کړی. او که ځوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور ځخه جداکول او خپل او دخپلوان ځخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انگلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انگلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاگردانو او پیروانو سره د انگلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنگیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخـونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډيرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانـا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډيرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکــي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تــر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډيزاين او محتوا له نقطه نظره ډيره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼــا ورکړي
دا رڼــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کــې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغـــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پریښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څېړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com بریښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوریز برخه

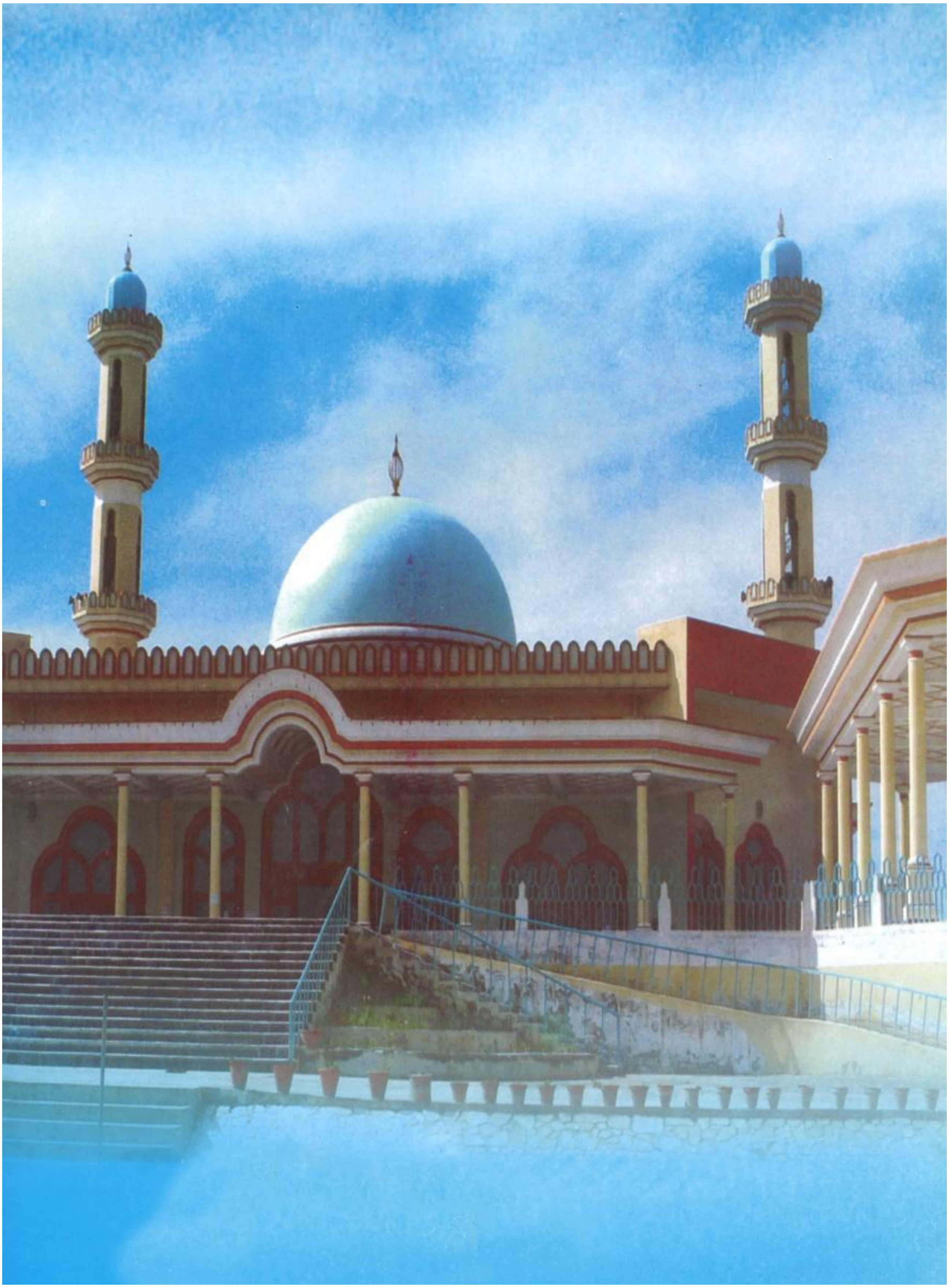

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» دد ولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

دوه ورځنۍ پاڼه
په دوه ورځو کې هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات بیني او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبرونی کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبی او د لاس
د ضرره ئې مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام»

«سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی. د کامل صفت وړ
الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځې مالک
دی. نو خلک دا یم چه یوازې تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو
ته مونږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیاره چه پرزد یته دی پری
کړی نه د هغو لیاره چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیاره
چه بی لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم اما بعد
د خلکو خدمت تربیه او پوهه ټول دی که خلک پوه شی هر څه کیږی د
پوهو رهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوه کولو خدمت
په پوره پاک نیت تر سره کړی. د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم
نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد تر څنګه د مرحوم غازی
اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی. د دغه مدرسه دده د صالح خوی
اعلیحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په رڼا نه دوره کښی د غه رشد
ته رسیدلی چه د ژبی او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله
تبلیغی وظیفه سرته ورسوی. هم د وطن په منابرو او مجالسو په اخبا
رونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسو
بینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس
د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله
دا اخبار به یوازې د مدرسی په ګډ ارشاداتو اجتماعی، او دینی، تر
بیوی، مسائلو متعلق خبرونی کوی اوس به سم دستی په دوه ورځو
کښی یو ځل د چارشنبی په ورځ بی د رخصتی ورځو قلمی څونسخی د
مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د
تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او د ډیر
... تی مونږ به د غه کار د کښی د امید وار دی هغه چا
سره لږ څو مره چه مونږ نه د کار او خدمت اراده او ارزو لری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ
له خوا د پاکستان د حکومت اوضاعو
باندی چه په هغه ملک کښی ئې نظامی
حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو
بند یانول او د خلکو په اختناقولو
بحث دی تاسف او د خوښینی ظها ر
وشو. د او ضعیت ئې د دنیا د امنیت
بانو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو
د پاره ئې د کوم بل ځای په تحریک حا
دثه و بلله.

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی
تقویه د اسلامی لیاره شوونی پر مطابق
معرفی کوو امید لرو چه د نجم
ژبلو د پاره به د غه مؤسسه
د معاونت لاس ور کړی

«د معلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښی د پوهنی د
وزارت د غه اقدام ته ښه هرکلی
وشو وویل شول چه د معلم
د اهمیت او قدردانئ په وجه
به د افغانستان د آینده
نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال به نجم المدارس کښی نوی
درسی پروګرام عملی شو د دغه
پروګرام به مطابق شرعی علوم
ویل کیږی او حیاتی مضامین

« هیله » بناغلی «حضرتخان»

زه ددې اخبار په متعلق دغا درلودونکی نه یم خو د هیلې لرم چه دخلکو او دجامعې دفایدې او دراتلونکي سعادت له پاره ئې وسیله وګرځوی.

مونږ دمدرسې منسوبین دپاره خومره چه دی پانې سره په زړونو کښې علاقه او محبت او دلچسپي لرو هغومره دخدمت توفیق هم غواړو.

دلوستونکو شوق او ذوق دی د دوی د استفادې موجب ګرځي او د پاره دې د ښو لیاریو نیو اساس شي.

« ژبه او لاس » «سعید افغانی»

ژبه او لاس دژوند په ارخونو کښې دلوړه پام لرنی دي په د ژبې او لاس تحرک باید اداره شي د کار او خبرو سره او به ترخه او خوږه اکثر په ژبې او لاس اجراء کیږي.

« پښتون قام » « پاچاخان »

پښتون قام ښه قام دی یا د ډیر زما قام دی ځکه ما تر ښه ښکاري د دنیا د هوا د تو مقابله ډیره ښه کولی شي هر راز سختیو ته ودریږی لکه ټیک، ماشین او غیره هر مصیبت ته ئې ټینګیږی خو ډیره پیسو ته نه شي ټینګیدی.

« تقدیر » مولوی عبدالمجید «حمیدي» مدرس

تقدیر لکه مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلي ورکوي پریشاني کانې خفګانونه له منځه باسي. تقدیر خلک دمایوسۍ نه خلاصوي د اطمینان او امید وارۍ ساحې ته ئې راباسي که سړی د ډیر ثروت او غناء خاوند شي دتقدیر په تصور د کبر او غرور نه په ځنګیږي او که بیا د ډیرو تکلیفونو او مشقتو نو سره مخامخ شي بې صبري جزعه او فزعه نه کوي او د تقدیر په خیال ځانته تسلي ورکوي. آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام تقید ونیو چه ته هغه آدم ئې چه دستا په ګناه سره ستا لکوله او لاده له جنته راووته آدم علیه السلام د هغه په ځواب کښې وویل چه ایا تورات زما د پیدا ایښت نه څو کاله دمخه پیدا او څه هغه ورته وفرمائیل چه څلویښت کاله بیا ئې وویل چه تورات کښې دا سی نه دی لیکل شوی چه آدم به داسی کار کوی؟ موسی علیه السلام وفرمائیل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت ؤ موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« د تقدیر ګناه نه ده » «سعید افغانی»

تقدیر د قدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسائل هم شته نو که مونږ ښه کار او عمل نه کوو دا نو د تقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نګاه » مولوی احمدګل «مدرس»

« د ښوی حدیث نه »

د حلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوړی هغه شي دی چه ستا سو د کار او عمل محصول وی که د حضرت مصطفی مصطفی «ص» ژوند نه ته ځیر شو او د سیرو او احادیثو کتابونه مطالعه کړو دده علاقه مندی د کار او کسب سره پوره واضح کیږي د محمد (ص) او صحابه ؤ تجارتونه د تاریخ ۴ مخ په پاتو کښې ثبت دی د مصطفی (ص) د لوړو عادا تو او خصوصیاتو نه دا ؤ چه اکثر به ئې خپل کارونه په خپله کول په کور کښې هم ځینی د کور کارونه په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه وو به مخ کیدو بې د کوم عیب او عار نه ئې تر سره کوه. ده د ضرورت په وخت کښې د مسافرینو د کور د کارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه د نورو کارونه وکړی مګر حضرت سید الابرار په داسی حال کښې چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف ؤ دده نه داسی وضعیت د کار او د خلکو سره د کمال علاقه مندی ښه ښکاره کیږي.

« توکل » مولوی عبدالشافی « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا د نتیجې او ثمرې توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شوق نا سمت لیو او دا یو توکل په خدای توکل د کار او فعالیت نه وروسته ځیږدی که د تدبیر او مشورې نه کار وا خستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شي کار کیږي او که فرضاً ناکام شي مسئولیت ئې ساقطیږی خدای پاک د مشورې نه وروسته د کار د عزم په صورت د توکل علی الله امر کړی.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسائلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړي که د دفعې او د جرحې په مقصد نه وي مدرسه به د نجم العدارس د علماؤ په ذریعه سم د خپلو مقرراتو سره ځواب ورکړي.

« دې اخبار د پاره »

دې اخبار ته باید ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنۍ پاڼه

بې د رخصتي دورې خوره

چارشنبه نشریږي

چلوونکی «سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد

اداره په هډه کښې

پته «ننګرهار نجم المدارس»

د اخبار د مدرسې جریانات نښي او اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونه کوي

«مونږ» «سعید افغاني»

مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون

او مسلمان او د مرګ د ځان [illegible]

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۷) (۱) کال

«د سبز تعلیمي کال» «د مدرسې په انجمن کښې اوریدل شوي»

«سعید افغاني»

که خدای کول سبز کال د مدرسې د خدمت د پاره زما خیال دا دی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلیونه تر درسونو پورې ټول منظم و ترتیب شي ۲ که د کتابخانې نه د استفادې د پاره او د اخبارو او جرائدو نه په هغه کتابخانه کښې کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر له خوانه د تفریح په دول مطالعه په هغه کتابخانه کښې وشي بیلا بیلو ټولګو په هغه کتابخانه کښې راډلو هم د استفادې د پاره وي بنده ده ۳ که د یو مختصر علمي اخبار په هفته کښې یو ځل خپرولو ترتیب شي او ددې د پاره په هره میاشت کښې افتخاري مدیر او ددې اعضا تعیین شي بنه به وي ۴ که زمونږ په لاس کښې یو څه پیسې راشي تر څو ځینې اصلاحي او تنظیمي کارونو د پلیش رفت د پاره صرف شي که د انجمن تنظیم د معلمینو ډلګۍ او اتګ او د اسې نور ضروري مصارف چه په بودجه کښې ورسره مساعدت نه لري ۵ په سبز کال کښې زمونږ سره دا خیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کار چه د مدرسې سره مناسب وي آلات او اسباب پیدا او کار شروع شي ۶ زمونږ غواړو چه په سبز کال کښې د مدرسې د طلابو د خوراک د تکمیل د پاره چه له یوی خوانه د دوی د اضطرار د شیانو نه ګټه په لاس راشي او له بلي خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښې ونیول شي د یو د کال سرښته ضروري ده د ادکال به اوس په محل وړ دي پاڅګي سره د یو بحث لوی کار به خیر شروع کړو ترڅو د آینده د پاره بنه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شي مقصد دا چه دا د کال آینده د مدرسې د معلمینو او اداري خلکو د مالي بنیې د تقوی د پاره اساس او د مدرسې د پلیش رفت د پاره د محل د طالبانو د مشکلاتو د حل د پاره به هم په کښې خیال وي ۷ د دوهم ټولګي محصلین دي هر کال د مدرسې د عمومي اصلاحاتو د پاره غور کوي کوښښ د کړي چه د مدرسې د بنه والي د پاره د مځکښې کال نه زیات عمومي توجه پیدا لوی نهضت شروع په آخر د کال کښې د ځینو کارونو راپور کلنۍ ټولنې ته وړاندې کړي د اکار د اسې صورت لري چه اول تر اوله ددوهم ټولګي اعضا یو تربله اخوت، همدردي، حوصله منه ګڼ اره عملي کړي او بیا د مدرسې د اصولو تعمیل تقوي ځېنو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکي، تفاهم، د دنیا د اوضاعو نه باخبر تیا، دو [illegible]

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ چه په نجم المدارس کښې د مدرسې د اوضاعو په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستو افتتاح کړو په دغه مجلس کښې مولوي عبدالشافي مولوي عبدالمجید مولوي محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوي محمد ایاز د مدرسې منتظر همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبدالرزاق، «د آصف» ملا محمد ابراهیم»، ملا شمس الاسلام سید محی الدین «علوي صدیق الله کګړکي» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وي او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئې بیان کړل په آخر کښې «سعید افغاني» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو نه د رضامندیت اظهار او وي ویلی که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر خو مره چه زمونږ د پاره په کار ده هغومره بایلا په دغه آساس قوي قدمونه پورته شي مجلس د وطن د آرامۍ او ترقي په دعا ختم شو.

«بخشش او تحسین»

په دریم د عقرب د معلم د ورځې په مناسبت په جلال کوټ کښې پولوي مجلس جوړ شوی و په دغه ټولنه کښې د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر و د مجلس په آخر کښې ځینې د مکاتبو معلمینو ته او مولوي احمد ګل د مدرسې مدرس ته د لوی میاشتني معاش مکافات او مولوي محمد شریف او مولوي عبدالمجید او مولوي عبدالشافي او مولوي شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین ليکونه ورکړ شول.

((د اول مخ پاتې))

جنبش د اخبار د لوستلو او ورسره علاقه او ځینې نور زیات مضمون لیکل او د اسې نورو ضروري مسائلو ته فکر او توصیه وکړي که دولسم ټولګی اعضا په وار سره دوه دوه ورځې وروسته د حاضری په وخت کښې یو څو مختصر جملې د اصلاح په توګه لوستونکو شاګردانو ته په لاندې شی الطوسره بیان کړي بلکه په ۱ لمړی پاکی او نظافت د لوڅو مخ نیول د مناسبو او ملی جامو سرپشته ۲ په صنوفو کښې یوتن بل سره اخلاق گذاره ۳ د درسو د اهتمام د پاره غور ۴ د لیلیو د تنظیم او ترتیب سرپرستنه او توصیه ۵ د دوه ورځو په ظرف کښې چه کوم نا وړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوی وی مجمل په کنایی طرز سره یوه کول او توصیه ۷ د حاضری د پاره عمومی وصایاوی ۸ د مدرسې د پیشرفت د پاره د لوستونکو د الو د تقویت په وسعی سره توجه ۹ اخبار شوق ۱۰ د موځو او جماعت، تقوی او پرهیز گاری اهتمام ۱۱ د کار او عمل د پاره په ځېل وخت کښې توجه ۱۲ د مدرسې د تعمیر د آبادی د پاره د ځیلو لاسو له قوة نه هم کار اخیستل زما د غه مطلب د سبز کال د پاره یقین لرم چه یوازې زه په ځېله ترسره کول نه شم که ژمونږ د مکتب د منسوبینو له خوا مساعدت وی او امید دی چه مدرسه به د دغه افکارو په تعمیل د غټو ... واری سره مخامخ کړي د اهم باید وو ایم چه زه د مدرسې د سطح د لوړ والی او د اسلامي د دین د خدمت د پاره لوړ مسئولیتونه او وظائف هم لرم امید کوم چه د دغه مطالبو ته سره کولو د پاره ژمونږ د هر وخت احضار ضروري د ګڼل شی باید

((اعلان))

که څوک په شرعی مسائلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړي که د دفتر او چهچا په مقصد نوی مدرسه به د نجم المدارس د علماؤ په ذریعه سم د ځېلو مقررو نو سره جواب وو الی.

((د دی اخبار د پاره))

دی اخبار ته باید یوی مختصر مگر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

...

((د وخت اهمیت)) مولوی شمس الرحمن ((ملامس))

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدار او اهمیت لری او هر کار د ځېل مخصوص وخت پوری موقوف وی. په ځوانی کښې تلاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وی په زوړ والی کښې بیا بل رنګه حال د افکارو او سنجش وی. د روغتیا مرتبی او وخت ته د نا روغتیا مرتبه او وخت نشی رسیدلی د مال اری او هستی وخت باید فلا ته وکړو د غریبو وخلو غمه وخوړو او داځکه چه د غه مرتبې ته دقیق او نا توانی مرتبه نشی رسیدلی. مونږ چه گورو د انسان عمر ددی لوی لوی تحولاتو او تبدلاتو سره اخته دی د انسان عمر او ژوند دو مره ډک توب نه لری ځوانی بیل بیل مناسبات لری دا انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږی هغو مره د انسان د خود عمر ملا کمیږی نو باید هر انسان ځېل عزیز عمر لا وبالی او نه شمېري د بیلی بیلی زمانی څخه استفاده وکړي لکه چه رسول (ص) یو صحابی ته فرمایلی دی غنیمت وګڼه پنځه شیزونه پخوا د پنځو څخه ځوانی ځېله پخوا د زوړ والی نه روغتیا ځېله پخوا د نا روغتیا مرینت او توانائی ځېله پخوا د فقر او نا توانۍ نه فراغت ځېل پخوا د مشغولتیا نه ژوند ځېل پخوا د مرګ نه.

((وطن)) ((آصف)) د دوولسم ټولګی زده کوونکی

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر څه نه زیاته ده د امینه داسی څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تری ځان نه شی خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکی شریفی څخه هجرت کوله نو د تګ په وخت کښې ئی له ډیرې سوزه څخه مکی معظمی ته داسی خطاب وکړ چه که زه د ستا د اهل له لاسه توی ولی نو هیڅ کله به زه لدی ځایه نه والی جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو څه شمیرل شی لو ځکه پدی اساس مونږ باید دی ته ډیر متوجه شو چه د ځېل گران هیواد په آبادی کښې زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقی د پاره څه ډیر کار او چاری وسنبالی باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره ښه رویه ولیسی که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقی ممالکو کښې وشمیرل شی باید چه په ګډه سره د وطن د خیر د پاره فعالیت وکړو او د نا وړه اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسائل برابر کړو او په زیات شان په عمل سره د وطن د وحدت لا سو ته راوړو په دی وخت کښې زیات ډیر کوم چه د مونږ گران هیواد به د نړۍ کا میابو ممالکو څخه وګرځی.

÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷

ای گرانو لیکوالانو ÷ ای د مینی پښتنانو ÷ ای د خاوری خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو ÷ چه له خاوری ترې پانیږی ÷ مال او سر ځنی تیریږی که ÷ د علم څخه ته ورډیریږي ځېلو وسیو کښې لغمیږی ÷ غیرت منو افغانانو ÷ د غه نوی خوږ اخبار ÷ په النجم دی یادگار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی لري که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو دا اخبار به لوی خدمت کړي ÷ خیر خواهی به د ملت کړي ÷ اوازه به ئی اوچت کړي خلک به پوره له غفلت کړي ÷ ښه د ښاغلی دی محبانو ÷ په کښې ښته پند او حکمت درس د دین او دیانت ÷ اچی روح کښې تقویت ÷ ښه خبرات او لوی نعمت فدا یانو صادقانو ÷ کره هم بنیچ پیل کاښته ÷ ښه دغه منظری ښته ÷ [illegible] دوه دری ښته ÷ خارجی او هم دی ښته ÷ ترقی گورو ای پوهانو ÷ علوی [illegible]

[illegible]

النجم

چلوونکی ۞ سعید افغانی ۞ د نجم المدارس مدیر

سرپرستیال ۞ حضرت خان ۞ د ولسم ټولګي شاګرد

اداره ۞ په هډه کښې ۞

پته ۞ ننګرهار نجم المدارس ۞

اوه ورځنۍ | پاڼه

پی دی ورځنۍ دوه خوره

چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسې جریانات نشې او اجتماعی، دینی، تربیوی، خیروني کوی

۞ ژوند ۞ «سعید افغانی»

ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حل کړي چه د وجدان په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورکوی

ګڼه ـ ۳ ـ چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب ـ ۱۴ ـ ـ ۱ ـ کال

۞ امید واري ۞

«هیم کاکړ»

مونږ د دغه اخبار نه نهایت خوشبین یو او دا ځکه چه د علماؤ په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه جنبې لری خوله او قلم دوی د پاره چه د نجم المدارس ټلبه ټول علماء د قلمی تبلیغ لپاره هم تقویه او تربیه شی دا النجم د اخبار کار شروع شوی ګمان کوم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خپریږی لاکن د وسائلو او شرائطو د پوره کید و په اثر کیدای شی چه د مدرسې له څوا عام اخبار او د خلکو د دینی خدمت په لیار کښې یو موثر قدم شی او هر ځای ته ورسیږی دا النجم د لید ونه معلومیږی چه د النجم اخبار دینی تربیوی اجتماعی شیان خپروی او د مدرسې جریانات او پرمخ تګ بالدی نظر اندازی او د علماؤ او د خلکو په افکارو کښې د یووالی او همکاری لپاره کار کوی خو ټول به یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د پاره کار وکړی هدارنګه معلومیږی چه دا النجم اخبار غواړی چه خپل علمی مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړی او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لری کړی او د اسلامی دین په اصلی اساس روښانه لیار کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په کښې وی خلک روان کړی نو په دی ملحوظ دا اخبار د یر یو مبارک اخبار او نوعالی مطلب او هدف لری نو مي باید هر څوک دی اخبار ته خوشبین او د تقویې لحاظ ئې وساتی ۞

خدایه ۞

د پښتون د کامیابی لپاره خدایه

د پښتون د نیک نامی لپاره خدایه

دا النجم ښه اوچت او ښه بالا کړی

د پښتون مل د ګاړی لپاره خدایه

چه ټول کړی پښتانه په یوه لیاره

خپل منځو کښې همکاری لپاره خدایه

دا النجم واسطه او ذریعه کړی

د پښتون د غمخواری لپاره خدایه

دا النجم الله نجم ښه رڼا کړی

د هیم د دی زاری لپاره خدایه

۞ زړه ۞

«د حمید افغاني»

په بدن کښې د غوښې یوه ټوټه ده چه صالحه شی ټول بدن ښه کیږی او که فاسده شی ټول بدن فاسدیږی باخبر او شئ چه دغه ټوټه زړه دی ۞ حدیث شریف ۞

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندی ریاست لری د زړه اصلاح په علم سره او د علم اندازه په عمل کښې معلومیږی هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه ورسره د خدای «ج» د رضا موجب د ځان او د خلکو په دی و خوری تقوی او پرهیزګاری د زړه کار دی ښه کېږي او زړه ښه سلوک هم د زړه اړه ده او عزم غواړی د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه زړه کوی چه د انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه ځان روښانه روښانوی نور نیت پیدا کوی او پوهه منځ ته راوړی ۞

۞ پوهه ۞

هغه خلک پوهیږی چه د ځان او د بل د خپل او پردی په پیژندلو او پالنه کښې خطا نشی هغه قوم حتماً مخ په وړاندی ځی چه د ژوند په اسلی رو پوهلوی او وارو په لاره د خپل اساسی هدف تعقیب وکړی هغه ملت د ژوند حق لری چه د دوی ذهنی انکشاف د اینده او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا روان وی داسې نه چه کورکورانه تقلید او هر څه ته په سطحی نګاه کتل وی هغه علم په درد خوری چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسی نه چه چیټی خوشی تیریدل او ځان ښودل وی هغه کار ته باید اقدام وشی چه د بوالهوسی نه بهر ځان او د خلکو د زیان نه خالی د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومنی هغه پوهان باید د خلکو معلومات وسنجوی چه د خلکو د ذهنی استعداد اندازه ګلوی شی هغه وخت باید خبره وشی چه تاثیر وښی د خلکو سره باید هغه وضعیت و نیول شی چه په یو قرار ترآخره ئې وچلوی هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شی چه د علم او پوهې په مساوی درجه او وجدان خاوندان هم وی د هغه شخص باید قدر وشی چه خپل خیر او شر د جامعې په خیر او شر کښې ګوری هغه ډاکتر او فیلسوف دی چه د قوم په درد پوه د محیط د اوضاعو په مناسب د د صلاحاتو چاره وکړی شی د قوم او د وطن بنیادی څیزونه پوهه، اقتصاد او صحت دی نو په دی ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په دغه دریو واړو شقونو کښې د کار خلک په کار اچوی

«سعید افغانی»

«محبت» — حضرت خان

محبت یوه ذره پورې خو په کاله ده چه هغې ته
لوچا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه رښتیا
او علاقه لرل دي د انسانیت حقیقي تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه څوک
هدف او مطلوب ته رسیدلی شي چه د خپل هدف
په لیاره کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چا ته چه په خپل کار کښې محبت وي نو کار ئې
بې تکلیفه او سمه انجامیږي هو دغه شان په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
ډیر ښه گټه شوې او بیا په یو کلي او قریه کښې
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
مېنې د نیک نامۍ او ښېګڼې لوی وسیله
گرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختګ
د محبت له پلوه حاصلیږي په خلکو کښې اتفاق
او یو والی هم د محبت څخه زیږېږي نو او ښت
ته نیغه لیکنه داچه محبت سره هر څه کیدای
شي او د هر څه لپاره یوازې عامل او قوي
محرک محبت دی دنیا محبت پورې تړلې ده
مګر دومره لازم دي چه د محبت مناسب ځایونه
وپیژنو او په دغه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

«معاونت» — سلطان عزیز

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شدید العقاب — قران کریم
دانسان د ګډ ژوند او د ګډو ژوندونو موضوع د
یوه مهمه او یا یوه مسئله ده لوړه دی ضرورت مسئلي
د حل د پاره الله (ج) حکیم حقیقي د څکلي ایات په
ذریعه لیاره ښوولې کړې او ارشاد ئې فرمایلي چه
مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د کار
کوي په ګناه کولو او تجاوز باندې یو تر بله رښتیا
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل داهدایت
سره تقویه کوي او وائی چه له زیږی د الله (ج)
څخه او داخبره چه یقینا الله پاک ډیر سخت
دی د عذاب له پلوه) یعنی بدی منګو هغه
د داسې لوی مقتدر ذات الله (ج) باندې عمل
وکړو او ښیګړیان مونږ د دواړو سعادت د پاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چه ټول خلک اصلاح شي بیا کیدی شي
چه دا مشترک او د هر یو ځان نه پیچې هم
تر لو مطلوب منزل پورې ورسیږي.

اعلان

که څوک په ښه عبارت مسایلو کښې د مدرسې
نه پوښتنه وکړي که دد فعی او د جرگې
په مقصد نه دي مدرسه به د نجم الطلبا
رسمي د علماو په ذریعه سم د خپلو مقد
راتو سره ځواب ورته ورکړی

«حصیلې»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله
څه ولیکو که چا ته دده د ژوند
اند د حالاتو او دده د غزاګانو
او دده د ماذونانو او مخلصانو
نو په متعلق موثوق معلومات
وي هیله کوو چه په دغه لیاره
کښې مونږ سره معاونت وکړي

د اخبار د پاره

دی اخبار د پاره باید ډیر مختصر
مګر زیات مفید او متین مضامین
تهیه شي

«حمدالله د ورو نوی»

همکاري

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د ښکلي بیولو او د ټولو نیمګړتیاو د پوره کولو لپاره همکاري او یو تر بله هر ستي او لاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښې ضرورت حس کوي هو د تاریخي خبرونو له مخې څرګنده شوې ده کوم محیط او جامعه کښې چه د همکارۍ روح قوي
شوی او ددې په مذاق خلکو کار کړی معنوي د ترقۍ په لیاره کښې ډیر قوي قوي گامونه اوچت کړی او په اثر ومند اند طور سره
خپل مقصود منزل ته رسیدلي دي بالمقابل له دې نه نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خواته روان د فلاکتونو نه
پاته دي او بیا کښې غرق د فلاح او نجات ذو او ګډ ورو څخه ورکه شوې دی له همدې امله اسلامي قوانینو د لفظي همکارۍ
ته پوره توجه او پام لرنه کړې ده او د همکارۍ د خیال ساتلو په باره کښې ئې سنه اکید اشارات صادر کړي دي د ښتیا ده چه ځان
له یو سړی او یا یوازې یو انسان ټول کارونه هیڅکله نه تر سره کیږي ځکه چه د انسان حیاتي ډیره د حیات ډیر شفقوتونه احتیا
جات لري او هر شوق ضرور صحیح کار کولو ته اړتیا غواړي چه دا ټول بیا په کړه سره د همکارۍ د لیارې نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته به
موفقانه صورت سره ځانونه ورسوي انسان د اسبابو په عالم کښې زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي دی هیڅکله نشي
کولی چه ټول شیان خود سره پیدا کوم اسبابو او شیانو څخه مفت پلاس راوړي بلکه دده د پاره د هر څه نه ښکلي د هر شي دنا
شیوا او مصادر بیا نه ضروري ده د همکارۍ د پاره دا دوه شیان ډیر اهم او ضروري دي ۱ د مطلب یو والی ۲ یو تر بله
اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره یوه کړو او د اعتماد وسایل برابر کړو که د لښې موجوده حالت با
ندې نظر واچوو مونږ مجبور یو چه د همکارۍ د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کامیابي او کامیابي د همکارۍ نه مو
نه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال «محمد عثمان» د دولسم ټولګي شاګرد

اداره په هډه کښې

پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه

بې د رخصتي د ورځو هره

چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسي جریانات ښیي او

اجتماعي، دیني، تربیوي خبرونې کوي

«بیداری» سعید افغانی

خو مره چه غواړو بیدار خدمت وکړو هغومره باید

پوره بیدار او سو ویده نو دا ووږ و باږوي.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد»

سعید افغانی

د دغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښې په کلکه جنګیدلی بیان کړم.

«د ده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهۍ په وخت کښې یو دلوی اعتبار خاوند ؤ. د غه شادی سره د ما ذونا فوډ کابل په بنار کښې بندی کړو. دی د بندی خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقي وتښتید او هلته د مهمند مشرقي په سرحد تو کښې د مهمند په سیمه په ژړوبی او چم کنډ کښې او سید او د انګلیسانو په مقابل کښې په جنګید. دی بیا د امیر حبیب الله خان د پاچاهۍ په وخت کښې د هغه په غوښتنه او د عتماد په ترڅ افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښې د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډې په قریه کښې او سید. ده د هغه پاچا په عمر کښې د پرد اسلام د دین اساسونه محکم کړل او هرې خوا ته ئې د دیني او بلې خوري شوی او دی د درسي لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده و حاکمیت درلوده د غه ملي شخصیت د هم دغه امیر حبیب الله په وخت کښې ۱۳۲۰ / ۱۳۳۱ هجری قمری کال د وچه د اجل دا عی ته لبیک وویلی.

په دی حساب د ده د وفات تاریخ (مقبر غازی) دی. د ده مزار او مقبره د هډې په قریه کښې ده او د حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بنسټ جوړ شوی. د ده هدیره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه»

اداره

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب»

سعید افغانی

د مدرسي د پاره د همکاری خیال ضروری دی ترڅو علماء کار خلک خیرخوا او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب»

محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسي د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښې تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب»

مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شي چه په دی کښې درسي افراد تربیه شي چه د دین او د جامعی د دردونو د وړ شي یعنې بښه تربیه

(۴) «ځواب»

مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسي د ترقي د پاره دا په کار دی چه مدرسه دوی برخي شي یوه رسمي او بله ملي چه یوه برخه د حکومت په مرسته او بله برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شي.

«جهان»

شاه جهان د لیوو لسم ټولګي شاګرد

حقیقةً که بشر د زړه په سترګو د جهان په دی لویه او ارزانه فضا کښې نظر د وچوی او د عقل په ذره بین کښې په دقت سره کتل وکړي نو خود به خود به و پوهیږی چه جهان تن په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم و پوهیږی چه دا د حیات په ټولو خواوو کښې ترقی چه تن پرون په جهان کښې لیدل کیږی په هغه او د خبرتیه لاس راغلی؟ تن چه جهان کښې هغه شیان موجود دی چه څه زمانه مخکښې و بشر عقل نه منل د نوی په ټوګه تګ راکړ، مصنوعي سپوږمۍ او د روسي نور چه زړه د نیائی د وجود څخه بې خبره په تدوه موږ پوهیږو چه د غه نهضت خلکو مینځ ته راوستلی او د انسان عقل او تجکاوی، کار او عمل د و مدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زموږ ټول مطالب زموږ د حرکت پوری مربوط دی که موږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کالي منګلي خښې کړو. د ابرد مروت خبره نه وی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره»

اداره

موږ تر هم ژوندی یو موږ هم د جهان په یوه څنډه کښې ژوند کوو نو موږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زموږ د وطن اړامی د دنیا او د جهان د اړامی په مسایلو کښې پوره لاس لری نو میدا ید موږ د ځان او د نور جهان د خلکو اړامی د پاره کار وکړو نو ره دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د اړامی د پاره د ځان د اړامی په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا رامیږی او مرود ږی دو انسانان نو د نا اړامی موجب ګرځي نو موږ باید د ځان او جهان ته شکر چه لازمه ده باید متوجه شو.

(۵) «ځواب»

مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسي د مخکښې تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسي کښې اتفاق او اتحاد وی او هر یو مدرسه خپله وګنی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم مناسب اصلاحات کول په کار دی.

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم او دا کارشه مبارک
د النجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی راولیښ قوم اوتبارکا
دا خدمت او دا کردارشه مبارک

چه غرض ئی د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لارشه مبارک

دا فکار او د دروزنی درس په رکړی
هر یو درس ئی په باربار شه مبارک

پښتنو ته به دعلم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

دادب او اجتماع لارکښی قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه دخپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

دصادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په ځلانده نامه سره یادیږی ددی اخبار د مضامینو د لیدو نه معلومیږی چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد مینځ ته راوتلی دی. دغه اخبار که څه هم اوس د ګوتو د زحمت ننګه او دیو قلمی اخبار په څیر خاص د مدرسی د خلکو د تربیی په نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله د راسبا نو د برا بریدو په وخت به د قبول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب د عام المنفعت غټه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د قبول مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت او دولت د خیر او اصلاح په متعلق دیوی مجربی نسخی په څیر معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علما او د ملت او حکومت د دائمی او نهضت د پاره همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی. دوی د ملت او حکومت په مینځ کښی بهترین عناصر دی دوی د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پرونه او تکلیفونه ګاللی او ګالی به ئی ددی اخبار د خدمت د پاره هغه علما کارکوی چه په دننه مملکت کښی [redacted] قوی قومی ریښی او د ازمینښت په ډګر کښی د برپالی توب نښانی لری موږ هیله کوو چه د همیش د پاره د نجم المدارس علما خپل د تبلیغ مجربی نسخی د امراضو په مقابل ددغه اخبار په واسطه په کار

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس متعلم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړی او سپارلی ده مګر دومره خبره باید و منل شی چه قدرت د هر یو وظائف مختلف او د هغه د توان په اندازه تا کلی دی که موږ د وظیفی د انجام ولو اهمیت ته ملتفت شو او د ومره برا ته ظاهره او ځلانده شی چه که کوم انسان د لوی لوم او نشان او عزة خاوند شوی او یا د خدای په در لبار کښی ئی د منزلت مقام نیولی دا محض او محض د خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی د بښتیا هر څومره چه سړی د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغومره به د دریځی سعادت سره مل چه کیږی د الته باید د رهم وویل شی چه د وظیفی انجامول او سرته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او اعتقاد مینځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او پا د ناکامی سره مخامخ کیږی. محض اختیارات که چیره د خودسری سره یو ځای شی د عقل او تدبیر په بناء نه وی او کوم پروګرام و نه لری زما په فکر دا سړی هم په کامل صورت سره نشی کامیابیدلی که غواړی چه تاسی خپله وظیفه ښه ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی. د وظیفی د پاره وخت ټاکل او د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک وپیژنو او وظیفه هم هغومره چه وی و سنجوو او ما یو سه نشو کار و کړو او شرط د پاک نیت د خلکو سره په پاکه ګذاره وو قاد وظیفی مشکلات حتماً حل کوی.

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د ماذوناتو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښی موږ سره معاونت وکړی

۴ واچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی. موږ هیله کوو چه مقتدر خلک دا سی عام المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی.

د النجم « اداره » د بناغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددې مضمون په استولو چه دیو ښه خیال په ساحه کښی ئی لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیرخواه عناصر وسائل برابر کړی

اداره

الـنّجـم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرتخان» د دوهم ټولګي شاګرد
اداره یې هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

او ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسي جریانات، علمي او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونې کوي
«د تدبیر او مشوره»
انسان که خه هم پوه وي بیا هم نه پوهیږي نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارونو کښې بشر تدبیر
او مشورې ته منقاد شي.

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «دده تفصیلي پیژندنه» سعید افغانی

د نجم الدین اخندزاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندې ډول سرټۍ وپیژنو
۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلي او فرعي مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف
۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کارروائي تر مرګه پورې ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات

مګر ډیر تاسف دی چه د درسي پولوی شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات یې نهایت متانت او تجلد
ګی لري. هغو مره چه ویل کیږي او ورید ل کیږي او بیائی و نو به د غه
اندازه دده دسوانح دیکلو دپاره
چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله
زمونږه ګیله دده د معقولو منسوبینو
نه کوم چه په خپل وخت کښې نهایت
منلي تیر شوي زیاتر ده یو ازې د
ملا طوطي اخند نه هغه هم مرف دده د
مواعظو تذکره مګر نهایت ناقص
لید ل کیږي او بس. بهر صورت که
او س هم زمونږ په لاس کښې مطلوبه
معلومات راشي امید دی چه څه نا
څه خو به تري جوړ شي او د آینده د
پاره به ګونډې په دغه اړه دده په
عقیدت مندانو کوښښ وکړي چه
زمونږ د هدف نارسیده مطالب
تکمیل او پوره کړي باور کوم چه په دغه
لیار کښې سعیه به دده د عقیدت
مندې سند ثبوت وي ۷ زمونږ په لاس
کښې تحریري اسناد ډیر کم دی کوم
تحریري سند چه زمونږ په لاس کښې
شته هغه یوازې دده د فوت تاریخ ښیي چه په «۱۳۲۰» او یا «۱۳۱۹» هجري قمري
کال کښې فوت شوي چه ددې نه دده د ټول عمر اندازه نشي معلومیدلی مګر شفاها موږ په او ریدلي
چه اخندزاده صاحب عمر د ډیر پاکلو په حد د دو کښې اندازه کیدلی شو خلکو وائي چه ښه
قوی وجود ئې درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی وُ حتی چه
د ډیر ریاضت په وجه دده د لاسو رګونه شنه شنه بلیدل. وائي چه دی ښه
خوش قواره چه په سره وُ او په او چلي باندې شین خال هم درلوده او دده د شین
سنګي خال شهرت زیات وُ دده رنګ او قواره با تا ثیره هیبت ناکه وه دوا به
به په خلکو دده رعب و لیده مګر په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم وُ. دده
حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی معلومیږي چه دده په هغه کښې یو درسي او د
«باقي په دوهم مخ کښې»

«بیداري» محمود د دوهم ټولګي شاګرد

کم څه هم په دنیا کښې د بیداري زوا زو نه پورته کیږي او روحي تن ورخ اکثر خلک یو اند ازه پوه او بیدار دي مګر بیا هم باید د بیداري په حقیقي معنی پوه او اصلي هدف او مرام ئې وپیژنو ځکه چه د عقل بیداري نفس چالاکي او یا پورته نګه خود نمائي نه ده بیداري د بیتره شي ولې چه سړي د تو کسب او یا د کوم شخصي کمال خاوند یا په یو ډول سره ځانته هستي او مال پیدا کړي. دی په خپلې بیداري کښې د جامعې او د وطن او د قام د پاره خیال و نه ساتي. هو هغه کار چه د عام خلکو د خیر سره مصادم واقع کیږي او د صلاحي قانون نه تیکاو د رسوی بیداري لاحشه بلکه د جهل په تورو پردو کښې غافلانه خوب کول دي هو بیداري یو داسې پوهه ده چه د بشري نقیصو محک او د عمومي هو سائي موجبه ده او س که ښه دقت وکړو نو تا بته شوه چه حقیقي بیداري هغه څو ک دی چه د علم او پوهې د لاري خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب ئې و سنجولی شي د هر چا حق درته معلوم په هیڅ یو ډول سره ئې تلف او پایمال نکړي مثلاً کښې و پایمالي د حقوقو احترام او تاریخي شخصیتونه د جامعې په اصلاح کښې ساعي د بشر د هوسائي او رفاهیت اسباب پیدا کړي خپل رفعت او ترقي د جامعې په ترقي او تعالی کښې وګوري په آخر کښې د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداري په کار واچوي او حتی المقدور د جامعې د پرمخ تګ وسائلو ته طیار شي.

«پوښتنه» اداره

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟ ؟ ؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۶) «ځواب» حمدالله دره نوري

که چیرې د تعلیمي پروګرام سره سم یو اخلاقي او عملي پروګرام هم په مدرسه کښې په لازمي صورت مقرر او ور سره سم ټول افراد د روز ل شي شک نشته چه د مدرسې محبوبیت به د هر چا په زړه کښې راسخ د ملت او حکومت دواړو ګانو سره به موافق کار وکړي شي چه دا د مدرسې عین پیشرفت دی.

(۷) «ځواب» سید غریب د دوهم ټولګي شاګرد

زما په خیال د مدرسې د مخکښې تللو دپاره دا ضروري ده چه ټول منسوبین ددې مدرسې د پاک نیت خاوندان او ایمانداره او جدي ان د مدرسې د خیر دپاره کار وکړي

(۸) «ځواب» شمس الاسلام «شمس»

د مدرسې د پرمخ تګ د پاره دا ضروري ده چه د مدرسې ټول منسوبین او ل خپل نقصانات وپیژني او بیائې په لرې کولو کښې عملي اقدامات وکړي چه د خلکو په نظر کښې محبوبیت پیدا شي.

(۹) «ځواب» مولوي محمد ایاز

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چه د ټولو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بې د خود نمائي د مدرسې د ترقي دپاره لیاري او چاري وسنجوي او عملاً هغې ته اقدام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسوبینو لخوا د ملا حضرت خان د ریاست لاندې یو با حرارته انجمن جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د زړو مره او خنگه علما ؟؟؟) د اقتراح ترغنو خلکو له پوره مراجو ته رسیدلی او د ان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبدالودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاگردانو ۹ مولوی شمس الرحمن صاحب ۱۰ مولوی رحمت گل صاحب د مدرسې مدرسینو ځنې ډېر موثری وینا وې وکړې. بیا سعید افغانی «د مدرسې مدیر» د دوی په وینا و باندې تبصره وکړه او ویل چې مونږ د غه خبرې ته ملتفت شو چې څومره او څنگه علما ؟؟؟ او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چې زموږ د مسئولیت د برداشت د پاره به ښه افکار په لاس راشي. د هر قوم د ترقی او تعالی د پاره اول د ځان پېژندل ضروری دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکارو موثر واقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن دوامی او ترقی د پاره تولو په گډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق آرزو ښکاره کړه

«اعلان»

مونږ غواړو چې د نجم الدین اخند زاده صاحب سترمجاهد د سوانحو په حقله څه ویکو کرچا ته د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د غزاگانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چې په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي.

«تدبیر او مشوره» گل محمد معارفی د اتم ټولگی شاگرد

د امنلی شوی خبره ده چې بشر یو اجتماعی ژوند لری او په انفرادی ډول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شی پوره کولی د اجتماعی ژوند د سرته رسولو د پاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاری کوی کوم کار چې د تدبیر او مشوری په ذریعه سره کیږي دی کښې شک نشته چې ډېر مفید او گټهور ثابتیږي نن کرد د نیا خلکو له پوره مدارج ته رسیدلی او د ژوند د رسانی د پاره ئې رازراز وسائل برابر کړي دا ټول د تدبیر او مشوری محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشوری په توگه د کار د رونو د نجا مولو د پاره ~~کله~~ امر کوی. د تدبیر او مشوری ځنې ډېر کار اخستل کیږي په تیره بیا د دنیا د مهمو واقعاتو د حل او فیصلې د پاره. مگر د مدبرو او مشاورو خلکو پېژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وی چې د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستی او عنعنا تو نه لیری د اجتماعی افکارو خاوندی وی صحیح ته بیر لکه د دیوال کلک تاداو او بنسټ دی کرد دیوال تاداو او بنسټ کلک شی بیا دی کښې شک نشته چې دیوال هم کلک راځی او په نتیجه کښې د ډېرو کلو د پاره دوام کوی همداز نگه په هر عمل او هر کار کښې چې صحیح تدبیر وشی هغه کار سرته رسیدلی او گټهوری استفادی ورځنې لاس ته راځی.

«د لمړی مخ پاتی»

او تیش او حرکت موجود وُ چې په یو ځای نشو پاتی کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکارو کښې د اسی تحول قایم کړی چې ترننه هم هغه تحول د خلکو په ما بین کښې یاداوه د قدر او درنی ده په ځان باندې ډېر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړی وُ د ده د حقانیت د اثبات د پاره دا کافی ده چې د ده تولو پوهو علماؤ منلی وُ او د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق گڼل «دلوړ لری»

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لری. په یای کښې د خدای د ج) ځنې د خپلو پوهانو د پاره نور موفقیت هم غواړم.

«صبر او حوصله» محبوب الهی «ابدالزئی» د اتم ټولگی شاگرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجرب دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې څخه کار واخستل شی ځکه چې انسان د حیات په معنه کښې د ډېرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په د رسی وخت کښې د صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړی شی د ژوندانه ټولی خوږی به ئې په خفگان او ناکامی ملوثی شی انسان هلته خپل اصلی هدف او مقصد ته رسیدلی شی چې په هر کار کښې د ډېر صبر او حوصلې او متانت څخه کار واخلی او همیش د غه مفکوره د ځان د پاره لیار و گرځوی بس دغه بیا کیدلی شی چې په ډېره اسانتیا تو گه د کار کولو لیاره د عمل په میدان کښې لوړ قدمونه واخلی نو لازمه ده چې د محیط د عمومی افرادو کارونه د صبر او حوصلې څخه ډک وی

«د النجم پاڼه» آسف

د غه اخبار چې د النجم په سپیڅلی نامه باندې شهرت موندلی دا د هغه قوی افکارو محصول دی چې د ا به نه لوا ځی مونږ ته د ذهنی تقویې لیاره مفید او گټهور واقع شی بلکه دا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لیاره لوی چې د واقعا د نجات لیاری ښاری دګا و ښیي او د ا ځکه چې د ا اخبار د هغه متینی اراده لری او پاک ضمیر پلوشی دی چې په رښتیا په دل سره د بشر د سعادت په لیار د ننا وجوی او خلک خپلو نقیصو ته متوجه کړی هو زه په دې عقیده لرم که د ا اخبار تقویه کیږي نو په آینده کښې به له ده څخه پوره نتائج په لاس راشی او د ځکه چې لیکوالو به د متعلمینو په افکارو کښې صحیح نهضت پیدا او د دې لیکوالو په کوم چې د علماؤ قلمی مسئولیت دی پوره ته شی یلی د ا هغه پاڼه ده چې تولو خلکو ته د اتفاق او ورورولی درس ورکوی او خلک په دې پوهوی چې په هر ځای کښې د خلک او ورورولی ته په ضرورت حس کیږي او د ا هغه بې غرضه جریده ده چې په خلکو کښې د همکاری درد پیدا کوی او خلک د اجتماعیت په مزایا وُ پوهوی او د یته خلک متوجه کړی چې په غیر لنه کښې باید حسن اعتماد منځ ته راشی مونږ د اسلام د پاره مقاما تو نه هیله لرو چې د دې اخبار په دې پېژندلو د پاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خیر لیاره زمینه په لاس راشي د دې اخبار نه قوی امید دی چې خلک په دې پوه کړي چې د وطن د ترقی لیاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنی پاڼه

بی درخصتی دور ځوره

چارشنبه نشریږی

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» د دوم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی

پته «ننګرهار نجم المدارس»

«ا خبار د مدرسی جریانات بنیی او اجتماعی، دینی، تربیوی خپروني کوی

«رهبر»

د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب ته موور سوی

ګڼه (۶) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) «د ده هویت قوم او نسب» «سعید افغانی»

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښی د جنوبی د شلګرد علاقې نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل او زده کړي په وخت کښی د جنوبی نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوی په ننګرهار کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړي دی د تحصیل د پاره افریدو ته هم تلی پیښور او صوات کښی هم او سیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښی هم څه موده هډه کښی تیره کړي ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هډه کښی استقامت اختیار کړي ؤ لکه څنګه چه مونږ ووېلی د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندورسازی کښی اوسیدلی او بیا د کابل نرخ په ننګرهار تلی او د مهمند و په علاقه په جرو بي، او چم کنډ کښی استوګنه کړي ده په ننګرهار کښی په رود اتو کښی څه موده تیره کړي او هلته په فقیر آباد او نورو رودا تو او شینواړو کښی ګرځیدلی په لغمان او سورو رود او کامه او خوګیا نو کښی هم د وعظ او تبلیغ او یاد نورو مقاصد و په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت کښی دی به کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښی څه موده ئی استوګنه کړي ده دی په شمالی کښی د کوه دامان خوا ته د داوود خو په علاقه کښی او سیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د حیات زړنی شپی او ورځی د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دری میله مخ په جنوب هډه کښی تیری شوی دی شاید په نورو ځایونو کښی هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وی مګر مونږ نه دی او ریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

«د ده تحصیل او علم»

«رهبر» «صدیق الله ګلرکی د نهم ټولګی محصل»

په دی کښی شک نشته چه بې د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سا ربان غواړي او هر کار ته یو پوه او صادق لیارښونکی په کار دی مګر څو ک رهبر؟ زما عقیده دا ده چه په دغه متعلق دیر غور او دقت ضرور دی. هو دا خبره د یاملرنی ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئی اجراء کولی شی او که په خصوصاً په دا وخت کښی چه هر سړی ناری وهي چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئی هغه هم پوه دی نه هم لیکک او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائی وظیفه اجراء کوم خلک باید زما په خط مشي روان شی او د هم دا چه په یرو خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفی کړي دی هغه بل په خلاف بکس او عصري جامو کښی ځانته ډاکټر څه چه ځان د یو رو فیس نه هم پورته ګڼي لافی شافي او چا بکي ئي هم ډیره ده نو خلکو ته او س څه په کار دی د دا په کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولې په و یلو رهنما او رهبر ندلی شی بلکه د عمل په میدان کښی ورته بنه ځیر شی تر څو چه د هغه په تو لو او ضاع او اطوارو باندی پوه شی او د معلوم کړي کیږي چه د هغه عملی رویه د قوم او د ټبر سره د هغه

«اداره» «پوښتنه»

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی؟؟؟ یو مختص او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - «هیم کاکړ» زما په فکر د مدرسی د پر مختګ لپاره درسی یو شی ضرور دی چه د مدرسی د علماؤ او د نورو خلکو په افکار و کښی یو ورلی پیدا کړي او دا کار د یو اخبار یا مجلې په ذریعه تکمیلیږی نو کله چه مدرسی ته دی دوه شیا نو امتیاز ورکړل شی مدرسه به ترقی وکړی.

(۱۱) - ځواب - «فیض محمد دنهم ټولګی شاګرد» زما په عقیده د مدرسی د ترقی لپاره د ټولو نه مخکښی باید د مدرسی احتیاجات پوره شی نو د دی د پاره د مدرسی اصلی او فرعی احتیاجات سنجول په کار دی.

(۱۲) - ځواب «حضرت خان» «د دوم ټولګی محصل» د مدرسی تلو لپاره زما خیال دا دی چه د مدرسی د ټولو منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفو او کوم دا ره وداره تا ثرات چه کله ناکله د انسانی نقیصو له مخې تر منځ ورته پیښ کیږي د هغې نه سو تیر او د ټولو لرګي

خلکښی معمول چه د دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په ډیر د ځایونو کښی او سیدلی دی و ئی چه اخند زاده صاحب د یر پوه چه د هغه عملی رویه د قوم او د ټبر سره د هغه ئی د نشت والی په مرتبه کښی او بنه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، ګتپه رو تادون د جامی او د جامی ازاحو ... ئي د نشت والی په مرتبه کښی صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او ته څرنګه ده؟ د هغه کار د روانی باید د کنټرول و شمیرل یعنی ورو ورو خبروښی هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف شی چه دی څه کوی او هدف او نصب خو هیڅ و ننګرځی او د غمتو غبر الغین ئی څه شی دی؟ خپل با ناد توند د پاره موقع ور نکړی شی.

... نور لری.

«پاتی په دوهم مخ کښی»

« سنجش » عبدالودود « د رفیق »

د مستقره خبره ده چه سنجش په هره خبره او بیا د یو کار او خدمت په وخت کښی چه د جامعی د ارتقاء د پاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه بشر بخپله په حیاتی چارو کښی د هر وخت د پاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لری او په رنګارنګ خبرو سره مخامخ کیږی د لته باید دی خبری ته مونږ په ملتفت شو او ورته سنه فکر وکړو چه ایا کوم هغه خبری او وینا چه د خپل سوچ او سنجش د لیاری نه نوی بلکه محض د توتی په شان غږیدل وی بی نتیجی ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه څخه جدا او کنا ره لیدل کیږی همدا رنګه کم یو وخت کښی کوم کار او خدمت د پیش آمد او د دوستی مشکلاتو د حل د پاره د خپل ځان سره قوی افکار او سنجیده لیاری نه وی سا تلی رنبتیا ده چه دا د بلی ورځی د پاره د دی د بس ماتی موجب ګرځی او بالآخر د خجالت په لویو لند او د شرمنده ګی په صحنه کښی غورځیږی نو باید د دی وندرشی هو کله چه انسان په دنیا کښی د دی خبری ته اړ او محتاج دی نو اړو مرو باید مونږ سره د دی قوی غږی او لیټو او ور پیښی څه وکړو چه بنه پوه او د دانا خلک وی او د موجوده طبقی د ټولو حالاتو نه خبر او په خپل بنه او بد اګاه او مخکښی او وروسته ته بجره پام لرنه کوی د خپلی وینا د تاثیراتو د پاره او د کار بنه نتیجه د خپل ځان سره ساتی تردی چه د ده او صنایع او حرکات نا سته او ولاړه تګ او راتګ قول د روز مره حالاتو سره موافق او برابر وی که د دی وشی نو بیلی شم چه دا به د لښر دارامی او هوسائی لوییر وسیله او پا تګروی ولی د وی یو ځی د خپل ځان د خیر او بهبود په اړه نو نری بلکه نورو ګړی هم د نه د ښه پرلیره مد کښی په حقائقو او رسالو پوهوی او ور ته د خپل ژوندو په ځنګ د رسونه ښیی نن په دنیا کښی هغه مملکتونه چه په خپل مرام کښی کامیاب او وړاندی تللی دا بلکه موجبه نه ده بلکه محض د هغی د خپل سنجش او فکر نتیجی دی چه د لوړی ترقی خاوندان او په لیره مد کښی ستر مقام ته ورسیدل.

« اداره »

د اسلام د دین اساس تعلیم او سنود نه د سنجش د پاره د پوره کفایت اندازه لری که مونږ وکړی شو چه د خپل اسلام د رهبر سنودنی او د ویه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو اړو مرو به په ټولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو.

« د پېژندنه » معراج الدین « د جمیلی »
دا تمر تمرګی محصل

پېژندنه د انسانانو په مابین کښی ډیره اهمیت ورشی دی ځکه چه د پېژندنی په سبب سره راز او اشنا فیع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی روابط محکموی انسان ته خیر او شر ورښیی ډیر ته پېژندنه سړی ته زیاته مفیده او په ډول ډول مهلکاتو او موذیاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د ښې صحی صافی روښانی لاری په طرف بلنه کوی د یو څه پېژندنه او د یو چا معلومول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوند ته پر خوند رومزیاو پوهوی که د یوه مملکت د یوه بل مملکت سره پېژندنه نه وی نو د غه مملکت به بی ترقی او د دنیا په صحنه کښی پس او ناکام پاتی وی نو پېژندنه خاص د ترقی او کامیابی سبب دی.

« اداره »

زمونږ مطلب د پېژندنی د پاره دا دی چه خلک باید وپېژندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار او خستل شی د هم سنه ده چه باید هر څه و پېژنو نه چیلی

چه ته د دوا په ځای زهر نوش و جان شی.

« څومره روښانه علماء ؟ » « سید رفیق »

ګرانو ملګرو غواړم چه څومره روښانه علماء ؟ د اقتراح په ډول لکه چه په انجمن کښی ځینو وغیره د النجم په اخبار کښی هم وغیرل شی مګر د دی لپاره چه د اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او متین مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه د دغی پوښتنی ځواب د پاره سنه سنجیده او مختصر ځواب ولیکل شی ډیر وپل او لیکل چه معنی و نه لری څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار کښی کاوی او د بلتهنی سره اشنا کړو نو که د دغه مهم مطلب د پاره د مفاهمی په برکت چه ته د دی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ د ومره او د دی علماؤ ته ضرورت لرو د اپه زمونږ سعادت وی ځکه شاید په د غه سلسله کښی خلک حقانی علماء خپل خیرخواه او رهبر و پېژنی. او مقتدائی وګرځوی.

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب د سوانح عمری په حقله څه ولیکو که چا ته ددوی د ژوندانه د حالاتو اندازه معلومات او ده د ...ژ کار وی یا ده د مخلصانو په مینه کښی ... معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیاره کښی مونږ سره معاونت وکړی.

« د لمړی مخ پاتی »

او که نه غرض تی خپل وطن او قوم ته کار کول دی بیا په د غه نظریه باید د رهنما او لار ښودنکی مقام هغه چا ته ورکړ شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولنی په خیر کښی ګڼی کار او عمل حس او حرکت ئی د ځان او خلکو ته خیر لوګسته رسول وی په سپین لباس او متقی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چا بګی بانډی غولیدل د نا پوهو کار بلل کیږی باید رهنما و پېژنو او په رهبری ئی سر ئی د وښنو.

« اداره »

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکو خلکو نه څه نه پوره کیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال « » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «د ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه
چې درخصتۍ د دوځوهره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسي جریانات بنیی او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي»
« مسئول »
هغه خلک مسئول دی چې کار ئې ده ته کیږي
بې واکه خلک که دعا هم نه کوي بنه نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) د (۱) کال

(۴) « د ده علم او تحصیل » « سعید افغانی »

په علومو کښې ئې ښه قوي لاس درلوده دښتیا
دده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس
په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم
او د مطالعې شائق وو. وائي چه اخند زاده صاحب به
د علماؤ سره په علمي بحثونه کول ده به هیش د
علم پاره د عمل اندازه کتله ده استاذان هم
خلک ښه یادوي دده د استاذانو په سلسله کښې
د مشاهیر نه چه سړي مخ په بېره ئې یوه هدیره
ده د هغه ځای خلک یو قبر ښیي وائي د ادا خند
زاده صاحب استاذ تیر شوي او په ښه صاحب دکی
شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند
زاده صاحب دده زیارت ته راتللو دده
استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوات
او پېښور او شاید نور ځایو نو کښې هم
تیر شوي وي کوم وخت چه دی د علم قال نه
مخ په علم حال توجه برابروي د او وخت دده
یوه بل دوره شروع کیږي د ایه تو ر تر
ثابته ده چه اخند زاده صاحب د صوات صاحب
نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقه وکړه
او په دغه طریقه کښې ترینه درسونه کامل
کړه او د ماذونې مرتبې ته ورسید ده په
صوات کښې په وظایف کړي او د صوات
صاحب په نزد نهایت منلی ؤ که څه هم زمونږ ده
دده او د صوات صاحب په هغه وخت کښې
د کرامت زیاتې قیصې شته مګر مونږ دو مره
پوهیږو چه دغه دوره جنابان باتقوا
او په هین [illegible] تیر شوي عقیده او روح
بوزه د دوو ظایفو او په یوه تاثیرات
شته دی مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع یا
یاد کړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده
صاحب په ځلو دوراني د طریقې ماذون
ؤ مګر ده په خلکو تر یو اندازې د [illegible] طریقې
اجازه ورکوله . نور بیا

« د تحول » « هیم کاکړ »
په مکتبو کښې د د نهم ټولګي شاګرد
قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې
دی. آن په آن ممکنا تو کښې تغیرات او
تبدلات پیدا کیږي. څوک پیدا کړه
څوک فنا کړه. چاته د خلکو او اجتماع د
اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح در دونه او
فکرونه عطا کا. چاته بیش د هلاک او فساد
لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. په دغه
مفکورو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکام
کا. ځینې د شخصي او یا اجتماعي خدمت لپاره
د پېړیو پېړیو تر ورسوي. کله هم دا بیا
درسي تیت کړي چه د خاورو سره ئې برابر
کړي. چاته غم غم کارونه په غاړه
کړي او چاته وا پړه وار پړه. غمونو باندې
غم مسئولیتونه او وړه وړه باندې وار وړه
مسئولیتونه. په خلکو کښې کله درسي
تحول پیدا شي چه د ماټویت مرتبې ته
نژدې شي او کله بیا ورو ورو بېرته مخ
په لوړتیا روان وي او د بېرته امید ونو
مرکز شي او درسي نور. خو په هر تقدیر
سره د قدرت او قادریت د غه تحولات
دي چه بیش د ناقص فکر د معلوماتو او د دوی
په دې خبره چه یو لوی مقتدر شته د غه نغ
کولو لپاره چالانې دی. په دغه تولو
تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بیش لپاره
یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بیش په
دغه لپاره سره لوړ و مدارجو ته رسیږي
تحول دیوي خو د قدرت خیال پیدا کوي
او د بل خو نه د کار کول او علم ماټویت
او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دی
او هم دا رنګې که د غه تحولاتو کښې فکر وکړای
شي د بیش لپاره د عبرت یوه لویه تجربه ده
« د پاتې په دوهم مخ کښې »

« پوښتنه » « د اداره »
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختص او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
« آسف »
مدرسه به هلته مخ په وړاندې
لاړه شي چه د مدرسي ټول افراد
دخپل مسلک په ریچا باتو قوي روان
شي او ورته بد بینه نشي .

(۱۴) « ځواب » عبدالرحیم
د نهم ټولګي زده
زما په خیال د مدرسي کونکي
د پر مخ تګ د پاره درضروره
چه د مدرسي ټول منسوبین د
مدرسي قوانین او اصول په پړ
شوق او ذوق سره عملي کړي
او هیڅ یوئې بیګا ر او بیتمي
ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو
کښې ښه او ورته راغب شي.

(۱۵) (ځواب) « سلطان عزیز »
د اتم ټولګي زده
زما په خیال د مدرسي کونکي
د پر مختګ د پاره د عامي او خاصي
طبقې سره رابط او د یو ځای
پراخوالی ډېر مهم
خبرو نه بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«تربیه» سید محی الدین «علوی» د اتمرتوګی

دا خبره معلومه او مسلمه خبره ده چه هیڅ عمل او فعل له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځی. حُکَم الهی قانون به دی جاری شوی دی چه همیش ئې دلښتی تربیه د پیغمبرانو په واسطه کړی ده ترڅو بشر د هر راز مشکلاتو نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ شی. زموږ هدف او مرام په نوموړی موضوع کښې دا دی چه تربیه چون امر ضروری او د واجباتو نه شمېرل کیږی نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضیٰ کښې پوره دخل او شترک ولری. ځکه تربیه که د عصر جایز د ریجا با تو سره مخالف او متضاد وی نو د مربی سعیه او کوښښ بې ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمر نتیجه به لاس نه شی راوستلی که موږ ده اسمانی قانون ته متبحر شو نو الله پاک سره د کمال قدرت نه د عصر د ریجا با تو پوره مراعات کړی دی او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره سم مجربې نسخې په عمل راچولی دی کله چه مرض دیر سخت شوی هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې نسخه په کار راچولی ده موږ باید د قدرت د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې دوره وکتوب سره تربیه کړی بیا کله چه انسان مرتبې د رشد ته ورسیږی نو د رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږی. خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضیٰ سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د انسان د طبیعت او حالت سره موافق نسخې په کار راچولی نو موږ هم باید په غور د هغه اساس د تربیې ځای وساتو. او دوهم باید چه په تربیه کښې اخلاقی جنبې ته پوره موقع ورکړه شی او هم د اخلاق او باید و سنجول شی چه هغه اخلاق کوم دی تا به د اخلاق کوم دی زموږ په عقیده هغه اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکو ځای
۳
او برابر چوکاټ بهرنه وی ځکه په شریعت کښې د الله (ج) او د رسول (ص) ګټور ارشادات شته او دی کښې شک نشته چه کوم اخلاق چه په دغه اواره جاده او مستقیم چوکاټ کښې داخل او برابر وی هغه د خلکو په ګټه تمامیږی که بشر دقت وکړی بې د تعصب نه [illegible]
او دریم دا چه د تربیې په پاک او سپیڅلی صحنه کښې مدار د عملی او فعلی تقوی نظر باید ټینګ کار او چول شی او تقوی هم باید وپیژنو تقوی ځان ساتل دی د نا وړه اعمالو او خوینو نه او تشبث کول دی په حمیده خویونو او اعمالو با ندی [illegible] انسان باید د عقل د سمی نه درس واخلی ترڅو ښه او بد خوینو او عملونو ترمنځ تفرق وشی او په دی پوه شی چه کوم د عمل او کوم د ترک ور دی د هم د حق سبحانه په فیصل کلام ښه روښانه شوی دی. وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا =

«دلمړی مخ پاتی»

غنی د فقیر نه او روغ د ناروغ نه او بالعکس او ښل او ګوډ او ړند ونه په د صحیحو خلکو او بالعکس او غټو مسئو او لیتونو او الا دوا ره مسئولیتونو او لاد څخه د عدالت او چه په دغه زنګ تحول سره د یوی خوا نه عاطفه او صله رحمی بیدا کیږی او د بلی خوا نه د هر یوه ځای نشه فکر لیدلو تاثیر پیدا کوی په دغه موضوع کښې که هر څو مره کتابونه ولیکل شی بیړ کې لکن دا هم باید وویل شی چه که هر څوک مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په سترګه د غه تولو کائناتو او د دوی تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په عمیق نظر سره وګوری نو حتمی به پوه شی چه ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانک فقنا عذاب النار

(۱) «اقتراح» «سلطان عزیز» داتمر توګی زیه توګی

د موضوع دوه جز نه ده

غوارم چه په دوه د اجزاؤ باندی څه ناڅه رڼا واچوم د لمړی جزء په متعلق چه څنګه علماء دی او څه د درسی علماء چه د اسلام د ارتفاع او ارتقاء په مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه د حقائق د ما هوالحق او ابطال د ما هوالباطل په حقله زیار وباسی. درسی علماء چه د حق په مقابل کښې د ضرورت په وخت کی تن په او مشوره و غواړی د ځیل سر او مال څخه لاس اخلی. درسی علماء چه د خلکو په زړونو کښې ځای لری او په صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خوهی پلوی او طرفداری کوی. درسی علماء چه د اسلام د ترقی دپاره ځان هر څنګه تکلیف ته ورکولی شی درسی علماء چه د پوره حوصلی او صبر خاوندان د پخوانیو صلحاؤ د کارنامو څخه د ځیل اطمینان کار اخلی. درسی علماء چه د فصاحت او بلاغت مراعات کوی د عامی او خاصی طبقې په رو په پوره [illegible] رفتار کوی. درسی علماء چه نو رو ته د ښو لیار ښیی او په ځیله ئې هم عملی کوی. محض غږ پید او ترکول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب ګنی. درسی علماء چه په ژبه او لاس او پښو بلکه په ټولو اندامونو باندی د نړۍ د کومی په صداقت او ښتینی سره خدمت کول عادت او بیغور نه بولی. درسی علماء چه سره د دی د تحریر او تقریر په ثمره باره محیط په ټولو او مناعو لوه او باخبر دی. درسی علماء چه خیر د جامعې په خیر کښې وینی او ځیله ترقی د جامعې د لوړتیا په لمن کښې لټوی.

دغو مره علماء دپاره زما ضیا له دا دی چه [illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی پانه

چلونکی د «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «محمد نعیم خان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته د «ننګرهار نجم المدارس»

بی درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی چی پاڼاتی بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی
«امید و نه» «سعید افغانی»
دا ننګ کیږی چه اول امید و نه دی پوره شی
د ومره ده چه بنه نیت او معقول مجاهده په کار ده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «د ده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغانی»

هلړی صاحب عالم و مګر د اسی عالم نه چه علم ئی د عمل سره نه برابریږه او یا د سړتنبه توب نه ېی کار اخستو او یاد کبر او غرور نه ډک عالم او یا داچه د ده علم د روهامو او خرافاتو لویه مجموعه و او یا خدای ناکړه چه ده به دین د دنیا د پاره وسیله ګرځولی وی دی پوهتانی عالم و ده د اسلام دین پېژندلو دی په دی خبره پوهیده چه خلکو کښی باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی د یاکار صوفی نه و او نه د کرنج او صومعی طرفدار و دی یو اجتماعی شخصیت و ده همیش د ناوړه رسم او رواج سره مجادلې کړی خلک ئی د بی کاری او تنبلی نه خلاصول.

«مصلح او مجاهد» «سعید افغانی»

دا ئی نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماو سره زیات محبت کولو او شه عالم به ئی زیات خوښوی د هغه وخت علماو به ده باندی د علمیت امتحانونه کړی و علماو د ده نه په لویو لویو کتابو او علومو لوستلو باریکه مسایلو کښی پوښتنی کړی مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماو د پوښتنو د پاره ئی به ځواب ورکړی دی د علماو په نزد به جید عالم ثابت شوی و ئو نو ځکه ئی دی د دین د تقلید او د دین د حمائی د پاره د هغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو ده علماو تربیه کول او علماو ته ئی د عمل درس ورکولو دا ئی نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلها و پوستینی جوړولي او د بخشش په ډول به ئی ورکولی ده د علماو د پاره خوږلی او پګړی پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئی ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمی بحثونه علمی موعظی او خطابی بنی بانا ثیره یادیږی ده خلکو ته د کونج او زاویی درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنیا په رد اشان بده نه ده ظاهره کړی چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی په دی خبره پوهیده چه د دنیا مذمت هم د دی د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه و پېژنی د اسی نه چه د دنیا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی د اسی د نیا نه چه هرج مرج پیدا شی د جنګ او قتل او قتال موجب وګرځی او د اسی نه چه خلک په دنیا غره شی خپل خالق هیر کړی او د بلی ورځی غمه ور سره نه وی او کړنه دنیا د دی د پاره چه د هغو او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بد نه بلکه پیدا کول ئی ثواب دی. نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم و په دی خبره ښه پوهیده چه ښه ګر علماو ؟ ؟ ؟ دی په دی پوه و چه د خلکو د اصلاح د پاره ښه ګر علم په کار دی نه ښه د ملا حظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماو په ځان را ټول کړل خلکو کښی نوی روح پو کړه مګر په یوه ئی نقشه د ده نه باتی وروستیو خلکو بد له کړه په دی پوه نه شول چه اصلی سر حد وی په دی بنه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و چا د خیال وکړه چه د اخند زاده صاحب سره د لسبود شار خیال و څوک به دی عقیده لاړل چه دوی ورکول او ننګر مقصود دی چا دا [illegible] د مراقبه سره [illegible] او قبا په کار ده چا سره د سود په پیدا شوه چه څه د ساده خلکو په ورو سیلو [illegible] په کار دی هوا وجوده چه چا د لنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی [illegible] چا په دی نا مه چه د قوم او د اسی د اسی خیال می دی نا روا نارواه [illegible] اسلام باندی هم بدګمان کړل خدای خبر چه د اسی جنایات [illegible] د پاک خدای په لوی د بار کښی [illegible] زاده صاحب په مخلصانو کښی بنه پاک او لویه خلک هم [illegible] د نجم الدین اخند زاده موږ سره شته امید دی چه د هغوی د کارنامو ته [illegible] [illegible] پاره ئی د هغه په ډول بیان ئی کړی [illegible]

«پوښتنه» «اداره»

مدرسه به ښه ګر مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۶) - ځواب - محمود د دولسم ټولګی محصل
زه په یو ګمان د مدرسی د پرمخ تګ قوی عامل همدا دی چه د سړی تعلیمی کال د پاره چه د «سعید افغانی» له خوا کوم نقشه سنجول شوی د مدرسی د لوړتیا د پاره هغه شروع تر کومی اندازی چه شوی وی بنه او د لوړ د پاره د مرستی خیال قوی اسباب پیدا چه کړ و شی په سږنی کال کښی د هغه مطلب تر سره شی.

۱۷ - ځواب - شاه ولی خان د یوولسم ټولګی زده کوونکی
مدرسه به هله مخکښی لاړه شی چه د مدرسی منسوبین هسی افکار او نظریات ولری چه د خلکو افکار او نظریات ځانو ته جلب او متوجه کړی یعنی اجتماعی حس ولری.

۱۸ - ځواب - ګل محمد خان د اتم ټولګی
د مدرسی د ترقی د پاره صحیح طلاب روزل [illegible] او په کار دا چول [illegible] [illegible] دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

د نائب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف
په درسي حال کښې چه د مرافعې قاضي ،
اداري مدیر ، د نجم المدارس مدرسې ښوونکي
شاگردان ، او د هلوی ځینو سپین ږیري
او خلک حاضر وو په هغه کښې د نجم المدا
رس د مدرسې د نوی عمارة د تادو ویاړه
ئې کینبود له د نائب الحکومه ښاغلي مرستیال
او د مرافعې قاضي په خپلو بیانو کښې د
اسلامي علومو د مدرسو د انکشافاتو په
باب د حکومت پاملرنه څرگنده کړه مولانا
سعید د مدرسې مدیر د حکومت د
علاقه مندې نه چه د دینی مدارسو سره
ئې لري د حاضرینو له خوا نه رضائیت
ښکاره کړه او وی ویل چه مونږ غواړو
چه د دې مدرسې د شاگردانو د روزنې
په واسطه اسلامي شریعت قوي وساتو

۴ لاس په صدقې سره ئې چپ او د چپ
لاس په صدقې سره ئې ښي لاس خبردار
نه شي تر څو ریا ته مقتضی نشی چه پټ
شریک بلل کیږي . اووم هغه څوک
دي چه الله پاک په یوځاني ته ځانکي
کښې یاد کړي او سترگې ئې او ښکی
توی کړي یعنی دی د خپل خدای د ج ،
د عدم اطاعت څخه په ژړا او هیش
تری په خوف او ترس کښې دی او وائی
چه آینده به بد کار نه کوم . د خپل
عمل د اصلاح دپاره د مخکښې شیانو
مراعات زیات ضروري دی ځکه چه
ولښتو متل دی چه خپل عمل د لاری
[illegible] دی حقیقت دا دی چه ښه
[illegible] دخلکو ته ښه ده او د
[illegible] تول سعادت ور
[illegible] تیر لی دی .
[illegible] من الله

« په لنډه موعظه »
« د نبوی حدیث د ترجمې څخه »

محمد عمر دیوبند
تونگی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائي
اوه کسه دي چه په هغه سخته ورځ د جزا کښې
به د خدای د رحمت د سوري لاندې په آرام وي
چه بی له ده د رحم څخه د راحتیا او راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږي اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښې مخرب کسان
د طبیعي او ذاتي وظایفو څخه منع کړي او د رښتو
او نورو ناوړه او ناجائزه کارونو ئې مخ نیوی
کړي وي او د ده په وخت کښې د حقانیت او
عدالت او ازوند پورته او د مظلومانو د خوښی
آه ورکه او او دنی مړوی او د هر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شي . دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښې
پورته او د خپل د ځوانۍ عمر ئې د خدای د ج ، په
مینه او محبت کښې تیر کړی وي ځکه چه په ځوانۍ
د جوش او حرارت وخت کښې د خدای اطاعت
او د گناهو نو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوی دی یو ساکټ ویلی دی
در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست +
وقت پیری گرگ ظالم میشود پرهیزگار . دریم
هغه څوک دی چه زړه ئې د مسجد پوری تړلی
یعنی دی جسماً که هر ځای کښې مگر زړه ئې د
خدای پاک د عبادتځانی سره مربوط او په
دې انتظار کښې وي چه کله به د لمانځه وخت
راشي چه ورته لاړ شم . څلورم هغه دوه سړي
چه دوستي او دښمني محض د خدای پاک د
رضا لپاره کوی یعنی په دې نیت چه خدای په
د استا دوست دی ځکه زه دوستی ورسره
کوم او یا د استا دښمن دی ځکه زه دښمني ور
سره کوم . په دی کښې شک نشته چه مرد دوستي
چه د خدای د پاره وی هغه په ډېره خوند ورته
مزه ناکه او د دوام داره وی او هغه دوستی
چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجی او
لنډه واقع کیږي پنځم هغه سړی دی چه د
غوړی ده ورته یوه ښځه چه ښائسته وه د نسب
او ځائینت وی او د وائی چه زه د
د الله پاک نه یعنی د نفس غوښتنې او د
ښځه قبوله نکړي شپږم هغه څوک دی
[illegible] خیرات کوی په خفیه طور سره هغې چه

« اقتراح »
(۲) « حبیب الرحمن » دشپږم ټولگی زده کوونکی

زما په خیال د غه موضوع
په ډېره اهم او د دی د شپږم په شاؤ خوا کښی زما
مخکښې زموږ نورو ملگرو ښه بیانات وکړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دې متعلق
کښې څه نا څه د علماؤ کم او کیف بیان کړم زما په
قام فکر سره د ځنگه علماؤ ځواب دا دی چه علما اول
بایل خپل ځان اصلاح کړي او بیا د نورو خیرا او
بهبود دپاره کار وکړي او د ځکه چه دوی ته
ورثه د پیغمبرانو ویل شوی دی او پیغمبرانو
هر یو په خپل حیات کښې لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړي او بیا ئې د نورو لبشر د پاره د خیرا او
د بهبود لاری سنجولی دی همیشه کړ په تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغې هم امر بالمعروف
او نهي عن المنکر ئې کړي دی نو څرنگه چه علما د هغو
قایم مقام دی نو دوی ته هم د دا یل دی چه د
وظیفه ترسره او بجا آوري تر څو په دوی با ندی
په حقه سره د هغوی د و راثت کلمه صادقه شی
دا خو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته تر غاړې
شوی نو دوی به هله په دی وظیفه موفق او
کامیاب شي چه دوی په هغه برگزیدو کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شي چه سیم دانو
سماوي په لاره ښوونه او ارشاد د تو بانڈی اول
په خپله عمل او بیا ئې نورو خلکو ته تلقین کړي
ځکه خدای تعالی ناخوښه که په یو عالم له مقتضی د ده
قانون نه په بله لاره دروان وی هغه نشی کولی چه
دا وظیفه سرته ورسوی او د ا ځکه چه د اغر په
خپله حیران او د هلاکت په کندو کښې پروت
دی نو بل به څنګه راهنگ کړي د هغه علماؤ په
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته وائی
الله پاک فرمائي کبر مقتاً عند الله ان تقولوا
ما لا تفعلون یعنی په لوئی د الله پاک دا پیره لویه
گناه ده چه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
گا نو په ډېره [illegible] او [illegible]
[illegible] چه د خپل علم [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

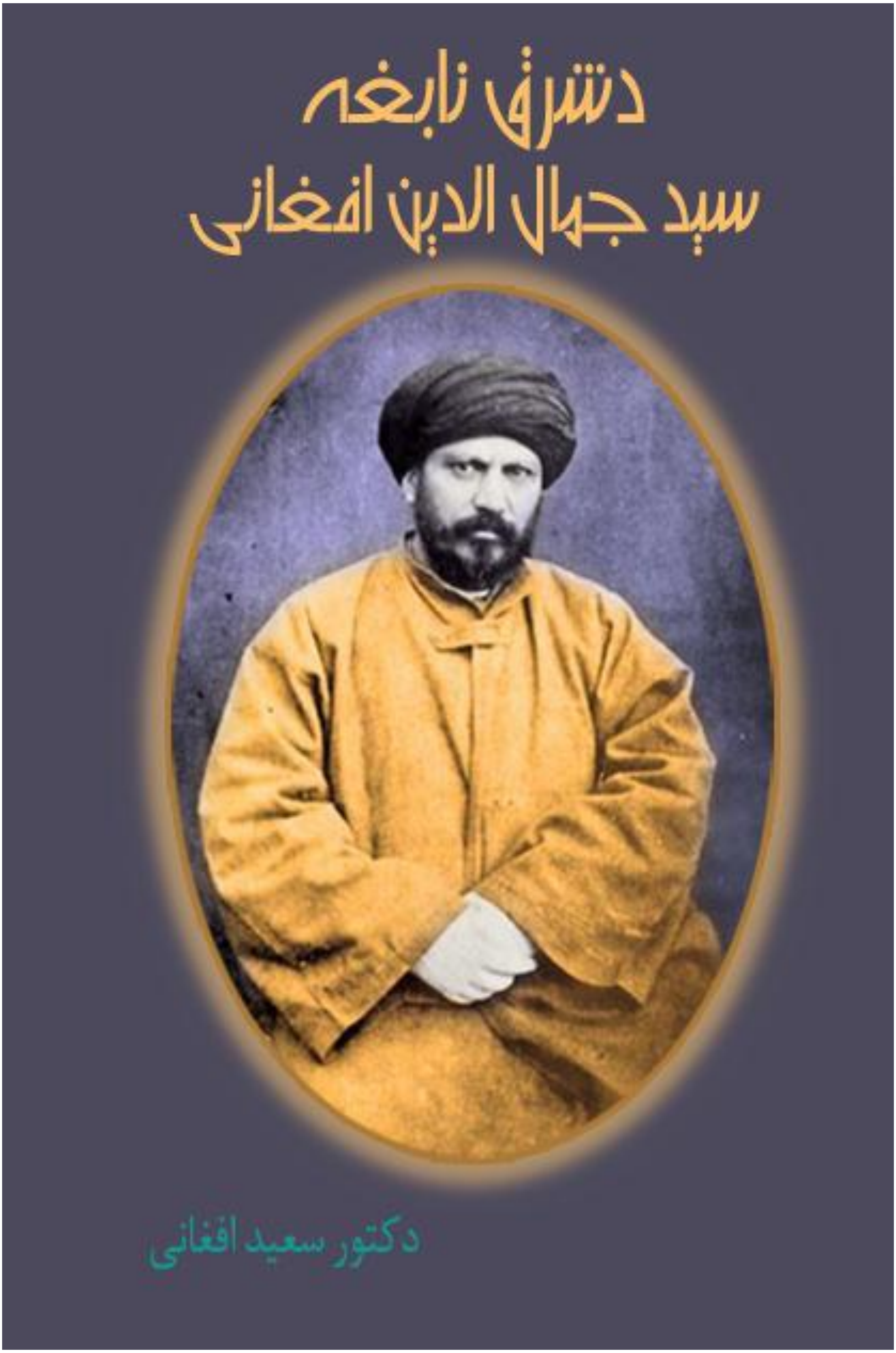

(c) ketabton.com: The Digital Library

38

په مصر کې دافغانستان سفارت فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393هـ1396 لمریزدیز - لمریز 2014م 2017 زیږدیز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تنديسى بر چکاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنگه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنۍ چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتگار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدکتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطی و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

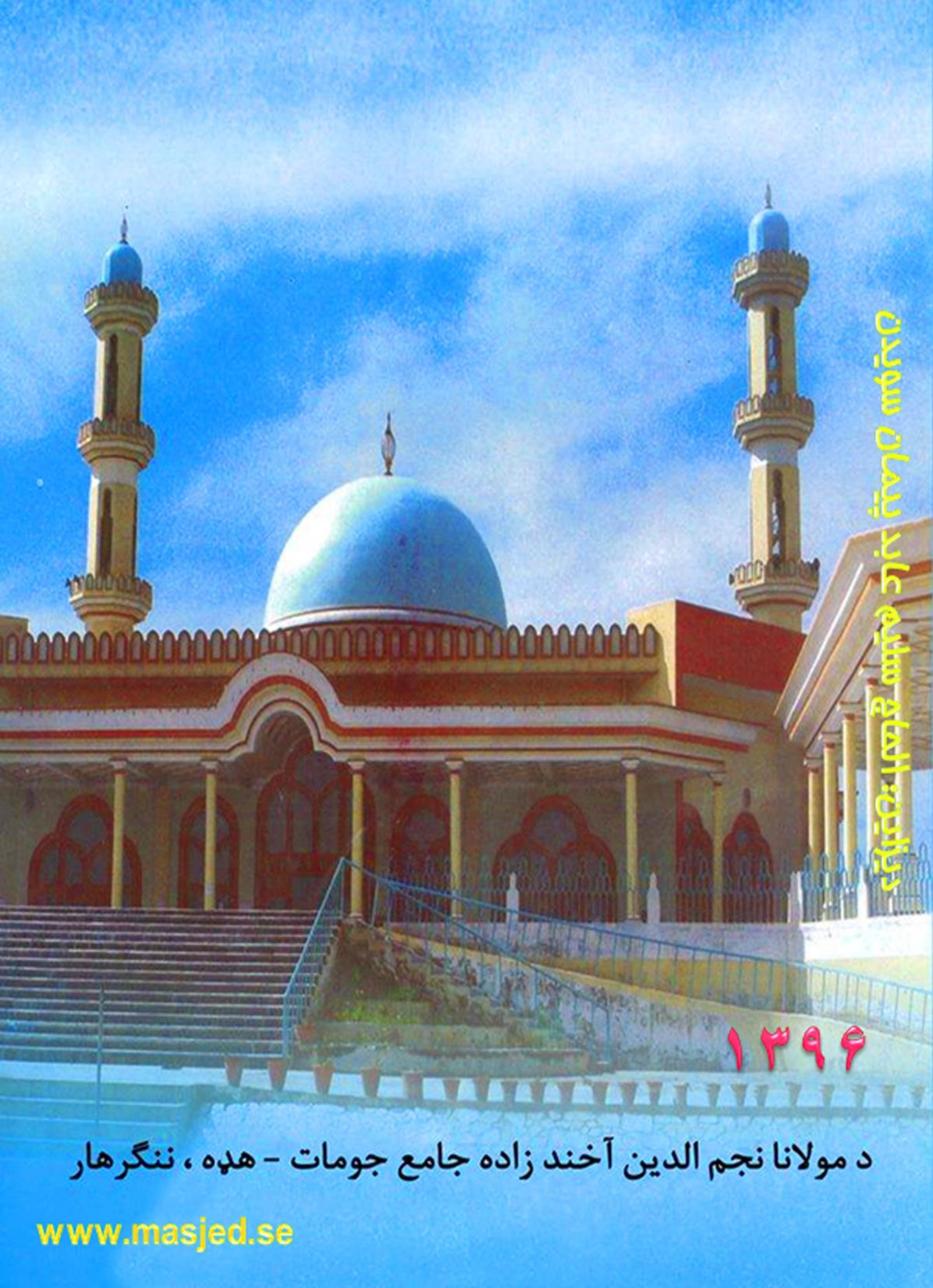

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library